

כשרשות ההגבלים לא פועלת, יש צורך בחקיקה

07:17 07.08.2012 מאת: רונית אמיר-יניב וחנור שפיצר

<< באחחונה אישרה ועדת השרים את הצעת החוק להגנת הספרות והסופרים בישראל, הידוע בכינויו העממי "חוק הסופרים". גורמים רבים מזוהים עם החוק ותומכים בו, בהם סופרים מן השורה הראשונה ושרת התרבות, לימור לבנת, שהגישה את הצעת החוק. מנגד, ניצבים מתנגדים לא מעטים לחוק, בהם, הממונה על רשות ההגבלים העסקיים, דיוויד גילה, וקודמתו בתפקיד, חונית קן, התנגדות שמפתיעה לאור הרקע לחקיקת החוק.

כיום שוק הספרים נשלט כמעט לחלוטין בידי דואפול של שתי מתחרות מוכרות היטב - סטימצקי וצומת ספרים. נתח השוק המשותף המוערך של שתי החברות יחדיו הוא כ-80%. לא קשה אפוא להגדיר את שוק הספרים כשוק ריכוזי, מונח קסמים אשר יוצר תמיד ציפיה בקרב הציבור כי כשלי השוק יתוקנו על ידי הרשות להגבלים עסקיים.

אכן, מטרת הרשות היא לדאוג לתחרות חופשית, ובכך למקסם את רווחת הצרכנים, אך הרשות אינה תומכת בחוק או בכל התערבות רגולטורית אחרת בשוק הספרים. לשיטתנו, הסיבה לכך טמונה בניתוח דווקני של מטרת ההגבלים העסקיים ורווחת הצרכן.

כדי להתחקות אחר עמדת הרשות, יש לבחון את שוק הספרים עצמו. אמנם מדובר בשוק ריכוזי שבו שתי שחקניות עיקריות, אך עם זאת, צרכן המעוניין לרכוש ספרים ימצא במהרה כי דווקא בחנויות הגדולות יוצע לו מבחר גדול הרבה יותר מבכל חנות פרטית, וכן מחיר נמוך יותר בעבור הספרים המוצעים. לכך ניתן להוסיף יתרונות נוספים, כמו פריסה ארצית רחבה ומבצעים תכופים המורידים עוד יותר את מחיר הספרים. לפיכך, מה בכל זאת הטעם להתערבות מצד הרשות, ומה תכליתו של חוק שיגרום לעלייה במחירי הספרים?

יש טיעונים רבים שאותם ניתן להעלות נגד המתווה הנוכחי של שוק הספרות ובעד החוק. ניתן לומר כי אופן חלוקת הרווחים אינו יוצר תמריץ עבור היוצרים, או כי שוק ריכוזי מצמצם את המגוון המוצע לצרכנים, מאפיין ראשון במעלה בכל שוק המתעתד לסחור באמנות. ואולם הטיעון החשוב מכל נעוץ בעובדה כי מדובר בטובין בעל גון אמנותי, שקשה להעריך את איכותו ולכמתו.

בעת קניית מוצר אלקטרוני, נהיר לצרכן כי יש יחס בין איכות המוצר לבין מחירו. יחס זה אינו קיים, או למצער אינו בחר בעת רכישת ספר. הכיזד ייקבע שקניית ארבעה ספרים בעלי כריכה רכה בהוצאה פלונית במחיר של כ-100 שקל עדיפה על רכישת ספר אחד בעל כריכה קשה בהוצאה אלמונית במחיר של כ-100 שקל? איך ניתן לומר כי הצרכן נהנה ממחיר טוב יותר, שהרי מספר הספרים או מספר העמודים אינם כל מדד לבחינת ערך הספר. בל נשכח כי ספר הוא פריט סובייקטיבי מובהק בעל ערך משתנה בין צרכנים שונים.

לכן, טוב היה לו הרשות היתה תומכת בחוק אשר לימים יספק לכל העוסקים בספרות, לסופרים ולקוראים כאחד, שירות טוב יותר שימקסם את רווחת הצרכן. אל לנו לביית את הספרות באמצעות הזנייתה ומכירתה לממעט במחיר. עלינו

להעניק לה, ליוצריה ולקוראיה יחס של כבוד, שבסופו של יום יאפשר את שגשוגה.
הכותבים הם עורכי דין במחלקת ההגבלים העסקיים במשרד יגאל ארנן ושות'
